

Ukraine_EU_Association_Agreement_(body).pdf

2. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248502634&cat_id=248502501

3. Правова реформа в Україні. Посол Джон Хербст. Промова на громадських слуханнях «Європейська інтеграція України: стратегія правових реформ». 28 квіт. 2015. Київ, Україна. URL: www.kiev.usembassy.gov.

УДК 342.723(043.2)

Черненко А.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Токарева К.С., к.ю.н., доцент

ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття 3 Конституції України проголошує найвищою соціальною цінністю в нашій державі людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку. У зв'язку з цим дана стаття Основного закону вказує, що головним обов'язком держави є їх утвердження та забезпечення [1]. Однак подекуди ці положення набувають декларативного характеру, а захист та забезпечення прав людини потребують створення державою більш дієвих правових механізмів. Варто зазначити, що зобов'язання держави по гарантуванню реалізації та захисту прав людини вперше були регламентовані на міжнародному рівні як реакція на порушення прав та свобод людей з боку самої держави та розглядалися виключно в сфері міжнародного права, адже після створення у 1945 р. Організації Об'єднаних Націй дії держави щодо власного населення стали предметом уваги так контролю міжнародного співтовариства та більше не вважалися внутрішньою справою держави [2, с. 56]. Як зазначає Є. Христова, права людини мають національну, транснаціональну та наднаціональну природу [3, с. 25].

Особливий характер зобов'язань держави щодо прав людини визначається їх особливим природним характером, оскільки існування прав людини є природним та передусє їх визнання з боку держави. Так: держави не можуть повністю відмовитись від своїх зобов'язань стосовно прав людини; зобов'язання держави реалізуються в межах національного правопорядку, але їх дотримання та забезпечення може бути оцінено на національному та міжнародному рівнях з застосуванням заходів відповідальності держави за їх порушення; держави самі визначають

способи виконання таких зобов'язань [4, с. 23-24]. Розрізняють позитивні та негативні зобов'язання держави у сфері прав людини. Тривалий час дані зобов'язання розглядалися з точки зору поділу прав на політичні й громадянські та соціально-економічні, однак з часом більш прийнятною стала трирівнева концепція зобов'язань (не чинити перешкод; захищати та забезпечувати). До позитивних зобов'язань відносяться зобов'язання держави захищати та забезпечувати здійснення прав людини (вчиняти активні дії), а до негативних – зобов'язання держави поважати права людини (не чинити перешкод в їх реалізації) [3, с. 27-28]. Позитивні зобов'язання держави передбачають активне втручання держави в реалізацію прав людини, а відсутність таких активних дій призводить відповідно до їх порушення. З метою реалізації прав людини держава вживає всіх прийнятних та належних засобів для захисту прав людини та їх реалізації, серед яких: юридичні (наприклад, нормативне закріплення прав людини; встановлення вимог до здійснення певної діяльності; регламентація повноважень суб'єктів владних повноважень у сфері забезпечення реалізації прав людей тощо) та практичні (наприклад, обов'язок держави перешкоджати вчиненню насильства засудженими особами). Позитивні зобов'язання мають як матеріальну, так і процедурну природу [4, с. 25].

Зауважимо, що на даний час доктрина позитивних зобов'язань держави взаємопов'язана з концепцією «належної сумлінності», відповідно до якої держава вживає всіх можливих заходів для гарантування та захисту прав людини, однак вона не може повністю гарантувати відсутність можливих порушень. Підтвердженням цього є практика Європейського суду з прав людини, наприклад, висновки викладені у справах: «Платформа «Ärtze für das Leben» проти Австрії» та «Опуз проти Туреччини» [3, с. 32]. Також Європейський суд з прав людини неодноразово у своїх рішеннях вказував на обов'язок держави вживати всіх можливих позитивних заходів гарантування та забезпечення прав людини, навіть якщо ті не визначені міжнародними зобов'язаннями (а саме Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод) [5].

Підсумовуючи зазначимо, що позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини мають стати предметом посиленого доктринального вивчення на національному рівні, з урахуванням європейської та міжнародної практики, оскільки реалізація позитивних зобов'язань держави здійснюється саме на національному рівні. Впровадження дієвих механізмів забезпечення та гарантування прав людини мають передувати глибокі та комплексні доктринальні розробки у даній сфері.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр.
2. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2010. № 2. С. 55-64.
3. Христова Г. Конструкція зобов'язань держави у сфері прав людини: порівняльний аналіз міжнародних та європейських підходів. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 4 (79). С. 25-36.
4. Христова Г. Типи та особливості зобов'язань держави у сфері прав людини. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2018. № 8. С. 22-28.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод і протоколи до неї: зб. законодав. і нормат. актів: (офіц. текст) / упоряд. Ю.В. Паливода. Київ: Паливода А.В., 2012. 120 с.

УДК 341.231.14 (043.2)

Шамрелюк В.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Токарева К.С., к.ю.н., доцент

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЄКПЛ

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод прийнята з метою додержання країнами-підписантами (учасниками Ради Європи) та забезпечення на своїй території прав та основоположних свобод людини. Вона запровадила судовий механізм захисту визнаних міжнародним правом загальних стандартів політичних, економічних, соціальних і культурних прав та свобод людини в країнах-членах Ради Європи.

Кожна країна-підписант цієї Конвенції бере на себе зобов'язання в галузі прав людини - це невтручання держави у сферу індивідуальної свободи, повага до прав людини, їх забезпечення, захист та сприяння їх реалізації, а також вживання державою усіх можливих заходів для уникнення порушень прав людини, захист від таких порушень, застосування санкцій за їх скоєння та належна компенсація особам, які постраждали. Визнання, дотримання і захист прав та свобод людини і громадянина є загальним обов'язком держави. Загальні обов'язки держави кореспондує право громадян вимагати від держави реалізацію відповідних заходів у сфері конституційних прав і свобод. Можна сміливо стверджувати, що в наш час не існує жодного права людини, яке при відсутності будь-яких позитивних дій з боку держави можна було б